

In iets gewijzigde vorm gepubliceerd in
Heraldicum Disputationes 22 (2017): lxx-lxxvii.

Bron en fontein

Het volgende is gebaseerd op *Fontein, bron, water...*, Heraldicum Disputationes 22 (3) 2017 p xlvi-xlvii, door Marc van der Cruys (brief 1, verwijzende naar De Boo), en Marcel van der Veken (brief 2).

Een fontein, beschreven door Pama (*Heraldiek en genealogie, een encyclopedisch vademecum*, 1969) is een waterspuitende fontein. Vervolgens verwijst hij naar de Engelse heraldiek waar een fountain wordt beschreven als een ronde schijf, golvend gedwarsbalkt van zilver en blauw van zes stukken. Het schijfje heet in de Engelse heraldiek een “roundel” en is een “fountain” een bron; het water welt uit de grond. Zie A.C. Fox Davies (*Complete guide to heraldry*. 1949). Hij en De Boo geven dezelfde definitie als Pama. De kleuren zijn in hun definities blauw en zilver.

In O. Neubecker & W. Rentzmann's *Wappen Bilder Lexikon* (1974) komt de term Quelle (bron) niet voor. Een waterspuitende fontein heet Springbron (D), Fontaine (F) en Fountain (GB). Dit is verwarrend, want Pastoureau (*Traité d'héraldique*, 1993) noemt een golvend gedwarsbalkt schijfje een “fontaine”. Hij voegt nog toe dat meestal een “fontaine” zilver en blauw, soms zilver en rood is. Pastoureau noemt de waterspuitende fontein niet.

H. Rottier & M. van de Cruys in *Heraldiek* (2004) beschrijven een fontein als een schijfje met slechts één golvend dwarsbalkje van een metaal of van een kleur.

Marcel Van der Veken (zie HD 2017 p xlvii) beschrijft de fontein (golvend gedwarsbalkt schijfje) in het wapen van Romanel-sur-Lausanne als van zilver en rood. Volgens Fox Davies zou dat niet in Engeland kunnen. Immers, schrijft hij dat in de “foreign heraldry” een fountain wordt beschreven als een “roundel” (dus een schijfje, ACZ) met die en die kleuren. Roundels plus andere metalen en kleuren worden in de Engelse heraldiek genoemd: met goud > roundel bezant, zilver > plate, rood > torteau, ook blauw > hurt, zwart > ogress, pellet en gunstone, purper > golpe, geelbruin > orange, sanguine > guze. Verder zijn er ook roundels met fur. De beschrijving die Van der Veken geeft (hiervoor) is dan een “fountain torteau”.

Dat een bron niet altijd gedwarsbalkt in N stukken is toont het wapen van de in 1614 in Franeker studerende Pool Johannes Demetrius a Gorai. Zijn wapen is afgebeeld in het *Album amicorum van Johannes l'Empereur de Oppijck* ca 1594-1637), als predikant werkzaam te Marburg in 1614-1628 (Koninklijke Bibliotheek, aanvraagnummer 135 J 45 fol 47v). Het Gorai/Goraski's wapen is een bron: van rood beladen met drie zilveren golvende dwarsbalken.

Wapen Gorai/Goraski.

Dit geldt eveneens voor het wapen van de baronnen van Stourton. Stourton ligt aan de rivier de Stour, die zijn water uit zes bronnen kreeg. Vandaar de zes fountains of bronnen in het wapen Stourton. De beschrijving van een bron luidt: in zilver beladen met drie blauwe golvende dwarsbalken.

Wapen Stourton
en.wikipedia.org (1 oktober 2017)

Voorstel

Gebaseerd op het bovenstaande stel ik voor om in de Nederlandse heraldiek een waterspuitende bouwsel de term fontein te gebruiken, en voor het ronde schijfje golvende gedwarsbalkt of beladen met één of meerdere golvende dwarsbalkjes de term bron te reserveren. Uiteraard moeten de namen van de metalen en de kleuren toegevoegd worden.

Anton C. Zeven, NL-Wassenaar.